

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W GDAŃSKU**

RGD.61-15/07/CF

Gdańsk, dnia 12 listopada 2007r.

DECYZJA NR RGD. 34/2007

I. Stosownie do treści art. 131 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. Nr 244 z 2005r., poz. 2080 ze zm.) oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), na podstawie art. 23f ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. Nr 244 z 2005r., poz. 2080 ze zm.), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko przedsiębiorcy Uniwersytet S. z siedzibą w S. w sprawie stosowania:

1) we wzorcu umownym: „UMOWA NR ... O KSZTAŁCENIE NA STUDIACH NIESTACJONARNYCH JEDNOLITYCH MAGISTERSKICH, I STOPNIA, II STOPNIA”, stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r. postanowienia o treści,

- a) „*Strony uzgadniają, że wysokość opłat, o których mowa w ust. 1 może ulec zmianie.*” (§ 6 pkt 2),
- b) „*Zaprzestanie uczęszczania na zajęcia nie zwalnia Studenta/Studentki z obowiązku wnoszenia należnych opłat za zajęcia dydaktyczne, jak również nie powoduje obowiązku zwrotu przez Uczelnię uiszczonych przez Studenta/Studentkę opłat.*” (§ 8),
- c) „*W sprawach ewentualnych sporów mogących wyniknąć na tle wykonywania niniejszej umowy sądem właściwym będzie sąd powszechny w S.*” (§ 11 pkt 3).

2) we wzorcu umownym „UMOWA NR ... O REALIZACJĘ W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007 KSZTAŁCENIA UPRAWNIAJĄCEGO DO WYKONYWANIA ZAWODU NAUCZYCIELA” stanowiącym załącznik nr 2 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r.) postanowienia o treści: „*Strony uzgadniają, że wysokość opłaty, o której mowa w ust. 1 może ulec zmianie.*”(§ 2 pkt 3).

3) we wzorcu umownym: „UMOWA NR ... DOTYCZĄCA OPŁAT ZA WYBRANE USŁUGI EDUKACYJNE NA STACJONARNYCH STUDIACH JEDNOLITYCH MAGISTERSKICH, I STOPNIA, II STOPNIA W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007” stanowiącym załącznik nr 3 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r. postanowienia o treści:

- a) *„W przypadku rezygnacji Studenta/Studentki z nauki uiszczona opłata nie podlega zwrotowi.” (§ 3 pkt 2),*
- b) *„Strony uzgadniają, że wysokość opłat, o których mowa w ust. 1 może ulec zmianie.” (§ 4),*
- c) *„W sprawach ewentualnych sporów mogących wyniknąć na tle wykonywania niniejszej umowy sądem właściwym będzie sąd powszechny w S.” (§ 6 pkt 3).*

4) we wzorcu „REGULAMIN STUDIÓW UNIwersYTETU S., wprowadzonym uchwałą nr 57/2006 Senatu Uniwersytetu S. z dnia 27 kwietnia 2006r., stosuje postanowienie o treści *„Dziekan może skreślić studenta z listy studentów w przypadku niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów.” (§ 40 pkt 2.3)*

5. we wzorcu „UCHWAŁA NR 63/2006 SENATU UNIwersYTETU S. z DNIA 25 MAJA 2006R W SPRAWIE ZASAD I TRYBU POBIERANIA OPŁAT ZA ŚWIADCZONE USŁUGI EDUKACYJNE ORAZ ZWALNIANIA Z OPŁAT ZA ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007.” postanowienia o treści:

- a) *„Nieuiszczenie w terminie opłaty semestralnej może być traktowane jako rezygnacja ze studiów i stanowi dla dziekana podstawę do skreślenia z listy studentów.” (§ 7 pkt 7),*
- b) *„Opłata za zajęcia dydaktyczne wniesiona po rozpoczęciu semestru nie podlega zwrotowi.” (§ 7 pkt 10 in principio),*

w wyniku którego uprawdopodobniono, że ww. przedsiębiorca stosuje praktykę o jakiej mowa w art. 23a ust. 2 i w związku z jego zobowiązaniem się do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zmianę treści kwestionowanych postanowień umownych, nakłada się na Uniwersytet S. z siedzibą w S. obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez zmianę umów istniejących już w obrocie prawnym oraz poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z przyjętym zobowiązaniem.

II. Stosownie do treści art. 131 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. Nr 244 z 2005r., poz. 2080 ze zm.) oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), na podstawie art. 23f ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. Nr 244 z 2005r., poz. 2080 ze zm.), ustala się, iż wykonanie przez przedsiębiorcę Uniwersytet S. z siedzibą w S. zobowiązań, o których mowa w punkcie I decyzji, powinno nastąpić do dnia 15 grudnia 2007r.

III. Stosownie do treści art. 131 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. Nr 244 z 2005r., poz. 2080 ze zm.) oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), na podstawie art. 23f ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. Nr 244 z 2005r., poz. 2080 ze zm.) nakłada się na przedsiębiorcę Uniwersytet S. z siedzibą w S. obowiązek złożenia informacji o stopniu realizacji zobowiązań, o których mowa w punkcie I, w terminie do dnia 30 grudnia 2007r.

UZASADNIENIE

W dniu 27 lutego 2007r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej Prezesem Urzędu lub organem antymonopolowym, wszczął postępowanie wyjaśniające, mające na celu wstępne ustalenie, czy umowy za odpłatne formy kształcenia zawierane przez publiczne szkoły wyższe na podstawie art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.), zwanej dalej ustawą o szkolnictwie wyższym, a także regulaminy i inne dokumenty normujące prawa i obowiązki stron, nie zawierają niedozwolonych postanowień umownych, sprzecznych z przepisami Kodeksu cywilnego. Jedną ze szkół wyższych objętych badaniem był Uniwersytet S. w S. (zwany dalej Uniwersytetem lub Uczelnią), który - w wykonaniu wezwania Prezesa Urzędu z dnia 16 marca 2007r. – przesłał do Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku następujące dokumenty:

1. Zarządzenie Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r. w sprawie wprowadzenia wzorów umów określających warunki odpłatności za studia zawieranych między Uniwersytetem a studentem wraz z załącznikami:

- a) Nr 1 „Umowa nr ... o kształcenie na studiach niestacjonarnych jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia”
- b) Nr 2 „Umowa nr ... o realizację w roku akademickim 2006/2007 kształcenia uprawniającego do wykonywania zawodu nauczyciela”
- c) Nr 3 „Umowa nr ... dotycząca opłat za wybrane usługi edukacyjne na stacjonarnych studiach jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia w roku akademickim 2006/2007”.

2. Zarządzenie Nr 125/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 17 listopada 2006r. w sprawie wprowadzenia wzoru umowy określającej warunki odpłatności za studia zawieranej pomiędzy Uniwersytetem S. a studentem oraz w sprawie zmiany zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r. w sprawie wprowadzenia wzorów umów określających warunki odpłatności za studia zawieranych między Uniwersytetem a studentem.

3. Zarządzenie Nr 93/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 25 maja 2006r. w sprawie wysokości opłat za świadczone usługi edukacyjne w roku akademickim 2006/2007.

4. Zarządzenie Nr 103/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 1 września 2006r. zmieniające Zarządzenie Nr 93/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 25 maja 2006r. w sprawie wysokości opłat za świadczone usługi edukacyjne w roku akademickim 2006/2007.

5. Uchwałę Nr 63/2006 Senatu Uniwersytetu S. w S. z dnia 25 maja 2006r. w sprawie zasad i trybu pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne oraz zwalniania z opłat za zajęcia dydaktyczne w roku akademickim 2006/2007.

6. Uchwałę Nr 65/2006 Senatu Uniwersytetu S. w S. z dnia 25 maja 2006r. w sprawie zasad realizacji w Uniwersytecie S. kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

7. Uchwałę Nr 57/2006 Senatu Uniwersytetu S. w S. z dnia 27 kwietnia 2006r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Studiów Uniwersytetu S.

Z analizy treści umów stanowiących odpowiednio załączniki Nr 1, 2 i 3 do zarządzenia Nr 105/2006, Regulaminu Studiów Uniwersytetu S. oraz uchwały Nr 63/2006 Senatu tejże Uczelni, regulującej zasady i tryb pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne oraz zwalniania z opłat za zajęcia dydaktyczne w roku akademickim 2006/2007, wynikało,

że część postanowień/zapisów zawartych w tych wzorcach jest w treści tożsama z brzmieniem postanowień wzorców umownych uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej SOKiK, za niedozwolone, i wpisanych do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”, zwanego dalej Rejestrem.

Mając na uwadze poczynione ustalenia, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął z dniem 20 kwietnia 2007r., postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu przez Uniwersytet w następujących wzorcach:

1. „UMOWA NR ... O KSZTAŁCENIE NA STUDIACH NIESTACJONARNYCH JEDNOLITYCH MAGISTERSKICH, I STOPNIA, II STOPNIA” (zał. nr 1 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. z dnia 12 września 2006r.) zapisów o treści:

- a) *„Strony uzgadniają, że wysokość opłat, o których mowa w ust. 1 może ulec zmianie.”* (§ 6 pkt 2), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 1 września 2006r. pod pozycją nr 848 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 06.07.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 60/05, co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- b) *„Zaprzestanie uczęszczania na zajęcia nie zwalnia Studenta/Studentki z obowiązku wnoszenia należnych opłat za zajęcia dydaktyczne, jak również nie powoduje obowiązku zwrotu przez Uczelnię uiszczonych przez Studenta/Studentkę opłat.”* (§ 8), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 29 maja 2006r. pod nr 727 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 27.02.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 105/04 w dniu 3 lipca 2006r. pod nr 784., co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.
- c) *„W sprawach ewentualnych sporów mogących wyniknąć na tle wykonywania niniejszej umowy sądem właściwym będzie sąd powszechny w S.”* (§ 11 pkt 3), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 5 maja 2005r. pod nr 388 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 22.12.2004r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 15/04 co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

2. „UMOWA NR ... O REALIZACJĘ W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007 KSZTAŁCENIA UPRAWNIAJĄCEGO DO WYKONYWANIA ZAWODU NAUCZYCIELA” (zał. nr 2 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r.) zapisu o treści: *„Strony uzgadniają, że wysokość opłaty, o której mowa w ust. 1 może ulec zmianie.”* (§ 2 pkt 3), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 1.09.2006r. pod nr 848 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 6.07.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII 60/05, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

3. „UMOWA NR ... DOTYCZĄCA OPŁAT ZA WYBRANE USŁUGI EDUKACYJNE NA STACJONARNYCH STUDIACH JEDNOLITYCH MAGISTERSKICH, I STOPNIA, II STOPNIA W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007” (zał. nr 3 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r.) zapisów o treści:

- a) *„W przypadku rezygnacji Studenta/tki z nauki uiszczona opłata nie podlega zwrotowi.”* (§ 3 pkt 2), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 25 sierpnia 2006r. pod nr 833 i nr 835 do Rejestru,

o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 6.04.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 79/05, co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

- b) „*Strony uzgadniają, że wysokość opłat, o których mowa w ust. 1 może ulec zmianie.*” (§ 4), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 1.09.2006r. pod nr 848 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 6.07.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 60/05, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- c) „*W sprawach ewentualnych sporów mogących wyniknąć na tle wykonywania niniejszej umowy sądem właściwym będzie sąd powszechny w S.*” (§ 6 pkt 3), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 5 maja 2005r. pod nr 388 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 22.12.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 60/05, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

4. „REGULAMIN STUDIÓW UNIwersYTETU S.” wprowadzony uchwałą nr 57/2006 Senatu Uniwersytetu S. z dnia 27 kwietnia 2006r. zapisu o treści „*Dziekan może skreślić studenta z listy studentów w przypadku niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów.*” (§ 40 pkt 2.3), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 29.05.2006r. pod nr 726 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 27.02.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII 105/04, co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

5. „UCHWAŁA NR 63/2006 SENATU UNIwersYTETU S. Z DNIA 25 MAJA 2006R W SPRAWIE ZASAD I TRYBU POBIERANIA OPŁAT ZA ŚWIADCZONE USŁUGI EDUKACYJNE ORAZ ZWALNIANIA Z OPŁAT ZA ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007.” zapisów o treści:

- a) „*Nieuiszczenie w terminie opłaty semestralnej może być traktowane jako rezygnacja ze studiów i stanowi dla dziekana podstawę do skreślenia z listy studentów.*” (§ 7 pkt 7), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 29.05.2006r. pod 726 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 27.02.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 105/04, co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie i konsumentów.
- b) „*Opłata za zajęcia dydaktyczne wniesiona po rozpoczęciu semestru nie podlega zwrotowi.*” (§ 7 pkt 10 *in principio*), który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym w dniu 3.04.2006r. pod nr 654 do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 27.01.2006r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 96/04, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie i konsumentów.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Uczelnia, pismem z dnia 22 maja 2007r. złożyła wyjaśnienia w sprawie oraz zobowiązała się do dokonania stosownych zmian/odstąpienia od kwestionowanych zapisów/ w ww. wzorcach. Dodatkowo, pismem z dnia 9 lipca 2007r. poinformowała ona, że wszystkie umowy, w których stosowane są wzorce objęte przedmiotowym postępowaniem zostały zawarte tylko na rok akademicki 2006/2007, bowiem nie stosuje ona/nie zwiiera umów na odpłatne kształcenie na okresy wieloletnie. Zmiany, do wprowadzenia których się zobowiązała, zostaną wprowadzone do nowych umów zawieranych na rok akademicki 2007/2008. Nie obejmą one

umów z roku akademickiego 2006/2007, bowiem rok ten praktycznie się kończy, a w czasie jego trwania nie zdarzył się przypadek skreślenia studenta z listy studentów z powodu nie uregulowania należnych opłat ani też nie toczyło się jakiekolwiek postępowanie sądowe związane z regulowaniem należności za studia. Na dowód, że część zobowiązania przyjętego/wyrażonego przez nią w piśmie z dnia 22 maja 2007r. została już wykonana, Uczelnia przedstawiła kopię uchwały Nr 94/2007 Senatu Uniwersytetu S. z dnia 28 czerwca 2007r. zmieniającej regulamin studiów tejże Uczelni, w ten sposób, w Regulaminie Studiów Uniwersytetu S. skreślony został. Pkt 2.3 w § 40. Uczelnia poinformowała także, że ze względu na przerwę wakacyjną w pracach Senatu, pozostałe zmiany w umowach zostaną wprowadzone po najbliższym posiedzeniu Senatu w m-cu wrześniu 2007r.

ORGAN ANTYMONOPOLOWY USTALIŁ I ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Niniejsze postępowanie zostało wszczęte w dniu 20 kwietnia 2007r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Stosownie do treści art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), obowiązującej w dacie wydania decyzji, do postępowań wszczętych na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. i niezakończonych do dnia 21 kwietnia 2007r., tj. do dnia wejścia w życie nowej ustawy - a taka sytuacja ma miejsce w okolicznościach faktycznych sprawy - zastosowanie znajdują przepisy dotychczasowe.

Zgodnie z art. 23a ust. 1 zdanie 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, „*przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy*”, a przykładem takiego działania, jak to wynika z art. 23a ust. 2 tejże ustawy, „*stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.*”

Zachowanie przedsiębiorcy w kontaktach z konsumentami stanowi przejaw praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli zostanie wykazane, że łącznie spełnione zostały następujące przesłanki:

- a. działanie to ujawnia się obrocie konsumenckim, a więc w relacjach pomiędzy podmiotem posiadającym przymiot przedsiębiorcy i konsumentami,
- b. jest ono bezprawne,
- c. godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad a.

Uniwersytet jest publiczną szkołą wyższą, prowadzącą działalność edukacyjną na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym. Uczelnia ta prowadzi studia wyższe pierwszego i drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia doktoranckie, studia podyplomowe, kształcenie uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela oraz wykonuje/świadczy inne usługi edukacyjne w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym.

Organizację i tok studiów oraz związane z tym prawa i obowiązki studentów określa, odpowiednio do art. 160 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. o szkolnictwie wyższym, „Regulamin Studiów Uniwersytetu S.”, natomiast zasady i tryb wnoszenia opłat za świadczone usługi edukacyjne/zajęcia dydaktyczne na kolejny rok akademicki (tu: 2006/2007) określa Senat Uczelni w drodze uchwały (tu: uchwała nr 63/2006 Senatu Uniwersytetu S. z dnia 25 maja 2006r.). Wysokość rocznych opłat za świadczone usługi edukacyjne na każdy kolejny rok akademicki określa Rektor Uczelni w drodze zarządzenia (tu: Zarządzenie Nr 93/2006 z dnia 26 maja 2006r.). Uczelnia zawiera z konsumentami/studentami pisemne

roczne umowy o kształcenie (tu: umowy zawierane wg wzoru z zał. Nr 1, 2 i 3 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uczelni), w których jednym z warunków jest wysokość wynagrodzenia na rzecz Uczelni.

Studenci, z którymi Uniwersytet zawiera umowy o odpłatne świadczenie usług edukacyjnych, są konsumentami w rozumieniu art. 22¹ Kodeksu cywilnego, tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnych niezwiązanych bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą.

Zgodnie z treścią art. 12 ustawy o szkolnictwie wyższym uczelnia/szkoła wyższa ma osobowość prawną, a jednym z jej podstawowych zadań, określonych w art. 13 ust. 1 pkt 1 przywołanej ustawy, jest świadczenie usług edukacyjnych i wychowawczych, polegających na kształceniu studentów w celu ich przygotowania do pracy zawodowej, która to działalność ma charakter usług użyteczności publicznej. Pozwala to na uznanie, że Uniwersytet posiadając osobowość prawną i świadcząc usługi edukacyjne, jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, który stanowi, że przez przedsiębiorcę należy rozumieć m.in. osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.).

Płatne usługi edukacyjne wykonywane są na podstawie umowy zawieranej przez Uczelnię z konsumentami, którzy w zamian za ich świadczenie w określonej formie i zakresie (wybrane usługi edukacyjne na stacjonarnych studiach jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia; kształcenie uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela, studia niestacjonarne jednolite magisterskie, I stopnia i II stopnia) zobowiązują się do wniesienia/wnoszenia określonej opłaty. Skoro zatem stronami umowy są: z jednej strony „*profesjonalista*”, który jest przedsiębiorcą i konsument, to bezspornym jest, że w przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z obrotem konsumenckim.

Poczynione ustalenia pozwalają na przyjęcie stwierdzenia, że pierwsza z wymienionych przesłanek została spełniona.

Ad b.

Bezprawność jako cecha działania wynika z faktu, że jest ono sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego czy też dobrymi obyczajami, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania niezgodne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. „*Sprzeczne z prawem*” są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Dla ustalenia bezprawności działania przedsiębiorcy wystarczy ustalenie, że jego określone zachowanie koliduje z przepisami prawa.¹

Jakkolwiek zapis art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów wskazuje przykładowy katalog działań bezprawnych, które mogą przybierać różne formy i postaci, to w jednym przypadku norma ta wprost uznaje za bez-

¹ J. Szwejca, Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz. Urząd Antymonopolowy Warszawa 1994, s. 38-39.

prawny określony typ zachowań przedsiębiorcy, a mianowicie sytuację, kiedy stosuje on postanowienia wzorców umów uznanych za niedozwolone i wpisanych do Rejestru. Dla orzeczenia stosowania praktyki tego typu należy, w każdym konkretnym przypadku, udowodnić, że:

- ✓ przedsiębiorca stosuje wzorzec umowny,
- ✓ postanowienia tego wzorca zostały uznane, wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za niedozwolone i wpisane do Rejestru przez organ do tego upoważniony.

Nie budzi wątpliwości okoliczność, iż Uniwersytet, świadcząc odpłatne usługi edukacyjne na rzecz studentów, stosuje wzorce umowne w postaci umów, regulaminu i uchwały regulującej zasady i tryb pobierania opłat za studia. Stanowią one zbiór opracowanych (gotowych) i obowiązujących przepisów (klauzul), przygotowanych przez tego przedsiębiorcę bez współudziału, czy też woli jego kontrahentów (tu: studentów), odpowiadający, zdaniem Prezesa Urzędu, definicji „wzorca umownego” rozumianego jako „*doktrynalne określenie wszelkich jednostronnie przygotowanych z góry, przed zawarciem umowy, gotowych klauzul, w postaci warunków umów, ich wzorów, regulaminów itp.*”².

Wobec tego, że wzorce umowne, jako akty o charakterze ogólnym, narzucane przez przedsiębiorcę kontrahentom (tu: konsumentom), mogą stać się dla tych ostatnich, zagrożeniem z różnych powodów³, są przedmiotem szczególnego nadzoru i stałej kontroli, mającej charakter abstrakcyjny. Mogą nią być objęte poszczególne postanowienia wzorca („*klauzule*”), grupy tych postanowień lub całe wzorce.

Stosownie do treści art. 479³⁶ K.p.c., sprawy o uznanie postanowień wzorca umownego za niedozwolone należą do wyłącznej właściwości Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a stwierdzenie przez Sąd rażącego naruszenia interesów konsumentów poprzez stosowanie danej, konkretnej klauzuli umownej skutkuje jej wpisaniem do Rejestru prowadzonego, odpowiednio do treści art. 479⁴⁵ K.p.c., przez Prezesa Urzędu.

Zgodnie z art. 385¹ § K.p.c. niedozwolonymi postanowieniami umownymi, są postanowienia umowy zawieranej konsumentami, jeżeli nie były one uzgodnione indywidualnie i jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające ich interesy.

Do rażącego naruszenia interesów konsumentów dochodzi w sytuacji, w której w sposób zdecydowany naruszona została równowaga stron kontraktu, wskutek wykorzystania przez jedną ze nich przewagi przy układaniu wzorca umowy, wskutek czego zachwiana została zasada uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Natomiast sprzeczność z dobrymi obyczajami oznacza „*wykroczenie przeciw uznanym w społeczeństwie zasadom moralnym lub przyjętej obrocie uczciwości, a więc próbę obrony praw strony układającej wzorzec na koszt konsumenta, bez dostatecznego brania po uwagę jego interesów i bez przyznania mu z tego tytułu wyrównania*”⁴.

Konsekwencją umieszczenia określonego postanowienia w Rejestrze jest to, że posłużenie się nim, w jakimkolwiek innym wzorcu umownym/wprowadzenie go do innej umowy, wywołuje skutek podobny do umieszczenia w takim wzorcu elementu bezwzględnie zakazanego przez prawo. Dla uznania tożsamości klauzuli wpisanej do Rejestru i klauzuli z nią porównywanej nie jest nawet niezbędna ich literalna identyczność, a jedynie to,

² E. Łętowska, Ochrona niektórych praw konsumentów. Komentarz. wydanie 3. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 75.

³ Op. cit., s. 76.

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.05.2007r., sygn. akt VI ACa 107/07.

by ich treść wskazywała na identyczny zamiar, bądź wywoływała identyczny skutek prawny.

Tak więc zamiar/cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula jest głównym czynnikiem przesądającym o tym, że jest ona tożsama z klauzulą wpisaną do Rejestru⁵. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul spełniają one taką samą funkcję, jak przepisy prawne, a zatem dla ich oceny – w drodze analogii – stosować należy zasady wykładni przepisów, a przy określaniu znaczenia niedozwolonych postanowień umownych wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej. Dlatego też niedozwolonymi są postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Stanowisko takie wynika nie tylko z zapisu art. 479⁴³ K.p.c. zgodnie którym prawomocność wyroku w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, zostaje rozszerzona na osoby trzecie od chwili wpisania wzorca umowy do Rejestru, ale także z treści:

- ✓ wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2006r. sygn. akt III SK 7/06 w którym uznał on, że wpisanie określonej klauzuli do Rejestru *“(...) działa erga omnes, a dalsze posługiwanie się klauzulą abuzywną wpisaną do rejestru jest zakazane obrocie prawnym nie tylko względem podmiotu, wobec którego to orzeczone, ale również identycznych lub podobnego rodzaju stosunkach prawnych zawieranych przez osoby trzecie, bez ograniczenia w żadnym sposób kategorii tych podmiotów”*.
- ✓ uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r., sygn. akt III SZP 3/06, w której zajął on stanowisko, że *“(...) zakaz stosowania postanowienia wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych obejmuje wszystkie firmy stosujące wzorce umowne w obrocie z konsumentami, a nie tylko te, których dotyczył wyrok będący podstawą wpisu do rejestru”*, także wtedy, gdy przedmiotem oceny są *„przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, iż jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli”*.

Aby zatem stwierdzić stosowanie przez określonego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych do Rejestru, należy wykazać, że stosowane przez niego klauzule, w porównaniu z klauzulami występującymi w Rejestrze, charakteryzują się albo identycznym brzmieniem, albo są nieznacznie zmodyfikowane - co nie ma istotnego wpływu na zmianę kwalifikacji klauzuli, jako niedozwolonej - albo, pomimo różnicy w brzmieniu wywołują tożsame skutki. Głównym czynnikiem przesądającym winien być cel, jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeżeli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, że klauzule są tożsame.⁶

Zestawienie klauzul umieszczonych w Rejestrze z postanowieniami zawartymi we wzorcach umownych stosowanych przez Uniwersytet przy zawieraniu umów na płatne usługi edukacyjne przedstawia zamieszczona niżej tabela:

POSTANOWIENIA UMIESZCZONE W REJESTRZE POSTANOWIEŃ NIEDOZWOLONYCH			POSTANOWIENIA UMIESZCZONE WE WZORCACH UNIWERSYTETU S.	
LP.	POZYCJA W REJE-	TREŚĆ POSTANOWIENIA	TREŚĆ POSTANOWIENIA	ZAPIS W UMOWIE, REGULAMINIE, UCHWALE

⁵ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25.05.2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04.

⁶ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25.05.2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04.

	STRZE			
1.	388	<p>„Za sąd właściwy do rozpoznania spraw spornych strony uznają Sąd miejscowo właściwy dla Impuls School”</p> <p>Wyrok SOKiK z dnia 22.12.2004r., sygn. akt XVII Amc 15/04 w sprawie o uznanie za niedozwolone postanowień wzorca stosowanego przez „Impuls School” Szkoła Języków Obcych Aleksandra Krzyżanowska w Katowicach.</p>	<p>„W sprawach ewentualnych sporów mogących wyniknąć na tle wykonywania niniejszej umowy sądem właściwym będzie sąd powszechny w Szczecinie”</p>	<p>1/ § 11 pkt 3 „Umowy nr ... o kształcenie na studiach niestacjonarnych jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia”</p> <p>2/ § 6 pkt 3 „Umowy Nr ... dotyczącej opłat za wybrane usługi edukacyjne na stacjonarnych studiach jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia w roku akademickim 2006/2007”</p>
2.	654	<p>„ Opłata za studia i inne formy kształcenia nie podlega zwrotowi po dniu planowanego rozpoczęcia zajęć”</p> <p>Wyrok SOKiK z dnia 25.01.2006r., sygn. akt 96/04 w sprawie o uznanie za niedozwolone postanowień wzorca stosowanego przez Uniwersytet Opolski w Opolu.</p>	<p>„Opłata za zajęcia dydaktyczne wniesiona po rozpoczęciu semestru nie podlega zwrotowi”</p>	<p>§ 7 pkt 10 in principio Uchwały Nr 63/2006 Senatu Uniwersytetu S. z dnia 25 maja 2006r. w sprawie zasad i trybu pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne oraz zwalniania z opłat za zajęcia dydaktyczne w roku akademickim 2006/2007.”</p>
3.	726	<p>„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów”</p> <p>Wyrok SOKiK z dnia 27.02.2006r., sygn. akt 105/04 w sprawie o uznanie za niedozwolone postanowień wzorca stosowanego przez Wyższą Szkołę Ekonomii i Informatyki w Krakowie.</p>	<p>1/ „Dziekan może skreślić studenta z listy studentów przypadku niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów”</p> <p>2/ Nieuiszczenie w terminie opłaty semestralnej może być traktowane jako rezygnacja ze studiów i stanowi dla dziekana podstawę do skreślenia z listy studentów”</p>	<p>1/ § 40 pkt 2.3 Regulaminu Studiów Uniwersytetu S.</p> <p>2/ § 7 pkt 7 Uchwały Nr 63/2006 Senatu Uniwersytetu S. z dnia 25 maja 2006r. w sprawie zasad i trybu pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne oraz zwalniania z opłat za zajęcia dydaktyczne w roku akademickim 2006/2007.”</p>
4.	727	<p>„Przerwanie studiów, ich niepodjęcie lub skreślenie z listy studentów z przyczyn leżących po stronie studenta powoduje brak możliwości zwrotu uiszczzonego czesnego”</p> <p>Wyrok SOKiK z dnia 27.02.2006r., sygn. akt XVII Amc 105/04 w sprawie o</p>	<p>„Zaprzestanie uczęszczania na zajęcia nie zwalnia Studenta/Studentki z obowiązku wnoszenia należnych opłat za zajęcia dydaktyczne, jak również nie powoduje obowiązku zwrotu przez Uczelnię uiszczonych przez Studenta/Studentkę opłat”</p>	<p>§ 8 „Umowy nr ... o kształcenie na studiach niestacjonarnych jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia”</p>

		uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca stosowanego przez Wyższą Szkołę Ekonomii i Informatyki w Krakowie.		
5.	833	„Czesne nie podlega zwrotowi, jeżeli student w trakcie semestru przerwał studia” Wyrok SOKiK z dnia 6.04.2006r., sygn. akt XVII Amc 79/05 w sprawie o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca stosowanego przez Uczelnię Zawodową Zagłębia Miedziowego w Lubinie.	„W przypadku rezygnacji Studenta/Studentki z nauki uiszczona opłata nie podlega zwrotowi”	§ 3 pkt 2 „Umowy Nr ... dotyczącej opłat za wybrane usługi edukacyjne na stacjonarnych studiach jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia w roku akademickim 2006/2007”
	835	„ W przypadku przerwania studiów w trakcie semestru, student zobowiązany jest do zapłacenia czesnego za cały semestr, a czesne zapłacone nie podlega zwrotowi” Wyrok SOKiK z dnia 6.07.2006r., sygn. akt XVII Amc 60/05 w sprawie o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca stosowanego przez Centrum Języków i Zarządzania B.Bakier		
6	848	„Wysokość odpłatności ustala dyrektor placówki w oparciu o kalkulację kosztów bieżących . Odpłatność może ulec zmianie w ciągu roku szkolnego.” Wyrok SOKiK z dnia 6.07.2006r., sygn. akt 60/05 w sprawie o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca stosowanego przez Centrum Języków i Zarządzania B.Bakier.	„Strony uzgadniają, że wysokość opłat o których mowa w ust. 1 może ulec zmianie”	1/ § 6 pkt 2 „Umowy nr ... o kształcenie na studiach niestacjonarnych jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia” 2/ § 2 pkt 3 „Umowy nr ... o realizację w roku akademickim 2006/2007 kształcenia uprawniającego do wykonywania zawodu nauczyciela” 3/ § 4 „Umowy nr ... dotyczącej opłat za wybrane usługi edukacyjne na stacjonarnych studiach jednolitych magisterskich, I stopnia, II stopnia w roku akademickim 2006/2007”

Ad pozycja Nr 1 w tabeli:

Zasadę w zakresie właściwości miejscowej określa art. 27 § 1 K.p.c. stanowiąc, że *„Powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania”*. Mówiąc o właściwości miejscowej, można wyróżnić właściwość: ogólną, przemianą i wyłączną. Właściwość wyłączna dotyczy powództw związanych m.in. prawem rzeczowym na nieruchomości, dziedziczeniem, stosunkami pomiędzy rodzicami i dziećmi. Przepisy dotyczące właściwości przemiennej przewidują możliwość wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia umowy, jej wykonania, rozwiązania lub unieważnienia, jak też o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, przed sądem właściwym dla miejsca jej wykonania. W razie wątpliwości, miejsce to powinno być stwierdzone dokumentem. Przepisy art. 31 i nast. K.p.c. umożliwiają powodowi dokonanie wyboru pomiędzy sądem właściwości ogólnej, a innym sądem oznaczonym w tych przepisach, w zależności od tego, który sąd jest dla niego dogodniejszy.⁷ Nie jest zatem dopuszczalne narzucenie właściwości przemiennej przez jedną ze stron stosunku prawnego/umowy, a jedynie następczy jej wybór w chwili powstania roszczenia wynikającego z umowy. Artykuł 46 K.p.c. przewiduje możliwość zawarcia tzw. umowy prorogacyjnej, polegającej na tym, że strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących wyniknąć w przyszłości z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten, jeżeli strony nie postanowiły inaczej, będzie wówczas sądem wyłącznie właściwym. W świetle przytoczonego przepisu możliwe jest odejście od generalnego modelu właściwości ogólnej, jednak tylko wtedy, gdy jest to przedmiotem indywidualnego uzgodnienia umownego. Skuteczność takiej umowy zależy zatem od zgodnego wyrażenia woli stron.

W niniejszej sprawie, w sytuacji konieczności rozwiązywania sporu na drodze sądowej w grę wchodzi tylko dwie właściwości, tj. ogólna i przemiana. Według właściwości ogólnej, jeżeli powodem jest student, to powództwo powinno zostać wniesione do sądu właściwego dla siedziby Uczelni (art. 30 K.p.c.). Jeżeli natomiast powodem jest Uczelnia, to sądem właściwym jest sąd, w okręgu którego student ma miejsce zamieszkania (art. 27 § 1 K.p.c.). W przypadku właściwości przemiennej dotyczącej roszczeń wynikających z zawartej umowy o świadczenie usług edukacyjnych, właściwym będzie sąd miejsca wykonania tej umowy – czyli zazwyczaj sąd właściwy dla siedziby Uczelni (art. 34 K.p.c.). Tak więc nie w każdym przypadku sądem właściwym będzie sąd w Szczecinie, w którym znajduje się siedziba Uniwersytetu.

W przypadku powstania sporu na tle wykonywania umowy o studia płatne, zapis o treści: *„W sprawach ewentualnych sporów mogących wyniknąć na tle wykonywania niniejszej umowy sądem właściwym będzie sąd powszechny w Szczecinie”* bezprawnie narzuca konsumentom właściwość miejscową sądu ze względu na siedzibę Uczelni i ogranicza ich prawo do wytoczenia powództwa, wynikające przepisów K.p.c. o właściwości ogólnej i przemiennej, utrudniając im tym samym skuteczną realizację konstytucyjnego prawa do sądu.⁸ Narzucając studentom możliwość dochodzenia roszczeń powstałych w związku z realizacją umowy o nauczanie wyłącznie przed sądem w Szczecinie, Uczelnia narusza interesy konsumentów, bowiem naraża ich na niewygodę i niepotrzebną stratę czasu, a przede wszystkim na zbędne wydatki w związku koniecznością prowadzenia procesu, w innej niż miejsce zamieszkania, często odległej miejscowości.⁹

⁷ Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz pod redakcją K. Piaseckiego. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1996r., str. 164.

⁸ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25.05.2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04.

⁹ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 22.12.2004r., sygn. akt XVII Amc 15/04.

Prezes Urzędu uznał zatem za uprawdopodobnione, że zapis umieszczony zarówno w § 11 pkt 3 wzorca „Umowa nr.. o kształcenie...” i w § 6 pkt 3 wzorca „UMOWA NR.. DOTYCZĄCA OPŁAT...”, mimo iż różni się literalnie od klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 388, to jednakże mieści się w jej hipotezie i że Uniwersytet stosując ją dopuścił się naruszenia przepisu art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad pozycja Nr 2, 4 i 5 w tabeli:

Zgodnie z art. 160 § 3 ustawy o szkolnictwie wyższym warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta w formie pisemnej pomiędzy uczelnią a studentem. Od daty jej podpisania, studenta i uczelnię łączy stosunek cywilnoprawny, powstały z woli stron, których wzajemne relacje, w tym w zakresie odpłatności, cechuje równorzędność.

Wspólną cechą klauzul jest natomiast to, że ich wprowadzenie do wzorca powoduje – niezależnie od konkretnych okoliczności - nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków i ryzyka między stronami umowy, prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej stron, ze szkodą dla konsumenta.¹⁰

Umowa o płatne studia zawierana między Uczelnią a studentem ma charakter umowy zlecenia. Wprowadzenie do niej, jak i do innych dokumentów stanowiących wzorzec umowy, postanowień o treści:

1. *„Opłata za zajęcia dydaktyczne wniesiona po rozpoczęciu semestru nie podlega zwrotowi”,*
2. *„Zaprzestanie uczęszczania na zajęcia nie zwalnia Studenta/Studentki z obowiązku wnoszenia należnych opłat za zajęcia dydaktyczne, jak również nie powoduje obowiązku zwrotu przez Uczelnię uiszczonych przez Studenta/Studentkę opłat”,*
3. *„W przypadku rezygnacji Studenta/Studentki z nauki uiszczona opłata nie podlega zwrotowi”,*

narusza istotę umowy wzajemnej. Wspólną cechą wymienionych postanowień jest to, że ich treść umożliwia Uczelni w każdym przypadku - niezależnie od przyczyn i okoliczności, które spowodowały, że student przerwał płatne studia/naukę (zrezygnował sam lub zaprzestał uczęszczania na zajęcia, gdyż został dyscyplinarnie usunięty lub zawieszony) – zatrzymanie w całości chesnego wpłaconego za dany semestr po jego rozpoczęciu, pomimo, że od określonej daty faktycznie już nie świadczy ona usług edukacyjnych na rzecz konsumenta. Klauzula wymieniona w pkt 2 nakłada ponadto na studenta obowiązek zapłaty za zajęcia, w których przestał uczestniczyć. Wprowadzenie wymienionych postanowień do wzorców w sposób nieusprawiedliwiony narusza równowagę praw, obowiązków i ryzyka stron umowy, na niekorzyść konsumenta. Kwestionowane zapisy zostały tak skonstruowane, że zapewniają pełną ochronę ekonomiczną jedynie Uczelni. Wprowadzenie ich do wzorca powoduje, że student/konsument, nawet jeżeli w trakcie semestru wypowiada umowę z przyczyn od niego niezależnych i niezawinionych (np. choroba czy losowa zmiana sytuacji życiowej) lub z winy Uczelni (np. niezadowolający poziom kształcenia lub nienależąca organizacja pracy), nie tylko zobowiązany jest do poniesienia opłaty w pełnej wysokości, ale także pozbawiony zostaje prawa żądania zwrotu nawet części wniesionej wcześniej opłaty.¹¹ Zapisy te naruszają więc równość stron umowy i zasadę ekwiwalentności świadczeń, przez co rażąco naruszone zostają nie tylko interesy konsumentów, ale także i

¹⁰ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6.07.2006r., sygn. akt XVII Amc 60/05.

¹¹ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.02.2006r., sygn. akt XVII Amc 105/04.

dobre obyczaje kontraktowe. Fakt, że możliwość odzyskania opłaty wniesionej przed rozpoczęciem semestru mają osoby, które w z powodu choroby lub innych ważnych zdarzeń losowych nie podejmą studiów na kolejnym semestrze studiów niestacjonarnych, nie ma dla przyjętej oceny znaczenia.

Prezes Urzędu uznał zatem za uprawdopodobnione, że pomimo różnicy literalnej, zapis umieszczony w:

1. § 7 pkt 10 *in principio* wzorca „UCHWAŁA NR 63/2006 SENATU UNIWERSYTETU S...” mieści się w hipotezie klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 654,
2. § 8 wzorca „UMOWA NR ... O KSZTAŁCENIE NA STUDIACH NIESTACJONARNYCH...” mieści się w hipotezie klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 727,
3. § 3pkt 3 wzorca „UMOWA NR.. O KSZTAŁCENIE...”

mieści się w hipotezie klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 833 i 835 oraz, że w związku z tym Uniwersytet stosując je, dopuścił się naruszenia przepisu art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad pozycja Nr 3 w tabeli:

Uchwała Senatu Uczelni regulująca zasady i tryb pobierania opłat za studia w roku akademickim 2006/2007 („UCHWAŁA NR 63/2006...”) stanowi, że opłaty za usługi edukacyjne wykonywane przez Uczelnię, określone w § 2 teźże uchwały studenci zobowiązani są wnieść przed rozpoczęciem zajęć dydaktycznych. Opłaty semestralne mogą być wnoszone w ratach, w terminie płatności ustalonym na określony dzień. Kwestię odpłatności za studia reguluje także „REGULAMIN STUDIÓW...” Ustawa o szkolnictwie wyższym w art. 190 wyraźnie rozstrzyga, że kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej może skreślić studenta z listy studentów w trzech przypadkach, a jednym z nich jest niewniesienie opłat związanych z odbywaniem studiów (art. 90 ust. 2 pkt 3). Jednakże decyzja dziekana nie jest w tej mierze ostateczna, bowiem studentowi przysługuje prawo odwołania się do rektora (art. 190 ust. 3).¹²

Wprowadzenie do „REGULAMINU STUDIÓW ...” klauzuli o treści „*Dziekan może skreślić studenta z listy studentów w przypadku niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów*” oraz do „UCHWAŁY NR 63/2006...” klauzuli o treści „*Nieuiszczenie w terminie opłaty semestralnej może być traktowane jako rezygnacja ze studiów i stanowi dla dziekana podstawę do skreślenia z listy studentów*” powoduje, że wyłącznie do Uczelni należy wiążąca interpretacja warunków umowy i ustalenie,¹³ czy w sytuacji kiedy czesne nie zostało wpłacone w określonej dacie, miało miejsce nieterminowe wniesienie opłaty (usprawiedliwione lub nie) czy też taki stan należy - i wobec tego od jakiej daty - traktować jako niewniesienie opłaty w ogóle. Ani w wymienionym regulaminie, ani w uchwale nie ma informacji o przysługującym studentowi prawie odwołania się do Rektora Uczelni od decyzji o jego skreśleniu ze studiów, jeżeli taka zostałaby podjęta na podstawie wymienionych postanowień. Konieczność zamieszczenia tej informacji wynika z przepisów ustawy o szkolnictwie wyższym, a jej brak godzi w interesy konsumentów przez to, że pozbawia ich możliwości odwołania/obrony w tak istotnej kwestii życiowej, jak dalsza nauka. Należy przy tym za-

¹² W związku ze stosowaniem przez Politechnikę S. w S. zapisu „*Dziekan wydziału może skreślić studenta z listy studentów, w przypadku niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów*” Prezes Urzędu w decyzji nr 18/2007 z dnia 25 lipca 2007r. orzekł o niestosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, bowiem we wspomnianym regulaminie, jako następny punkt wskazana została możliwość i termin odwołania od decyzji dziekana do rektora uczelni. Regulamin Uniwersytetu S. takiego zapisu nie zawiera.

¹³ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.02.2006r., sygn. akt XVII Amc 105/04

znaczyć, że zapis w § 7 pkt 7 cytowanej uchwały nie mieści się w granicach uprawnień przyznanych ustawą o szkolnictwie wyższym, bowiem nie przewiduje ona możliwości skreślenia z listy studentów studiów płatnych w przypadku nieterminowego wniesienia opłaty za semestr.

Prezes Urzędu uznał zatem za uprawdopodobnione, że zapis umieszczony zarówno w § 40 ust. 2 pkt 3 wzorca „REGULAMIN STUDIÓW UNIwersYTETU S...” i w § 7 pkt 7 wzorca „UCHWAŁA NR 63/2006...” dotycząca zasad i trybu pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne, mimo iż różni się literalnie od klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 388, to jednakże mieści się w jej hipotezie i że Uniwersytet stosując ją dopuścił się naruszenia przepisu art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad pozycja Nr 5 w tabeli

Postanowienie o treści: *„Strony uzgadniają, że wysokość opłat o których mowa w ust. 1 może ulec zmianie”*, wprowadzone przez Uczelnię do wzorców wykorzystywanych przy zawieraniu umów o świadczenie płatnych usług edukacyjnych gwarantuje jej prawo do swobodnego podnoszenia opłat za naukę przez cały okres obowiązywania umowy. Jak każdy sprzedawca /przedsiębiorca świadczący/ usługi ma ona pełne prawo do podwyższenia opłat za ich wykonanie z powodu np. zmiany kosztów (tu: kosztów kształcenia), ale jednocześnie w takiej sytuacji student/konsument winien mieć zagwarantowane prawo do odstąpienia od zawartej umowy, jeżeli nie jest on w stanie uiszczać podwyższonej opłaty/czesnego.¹⁴ Stosowane przez Uczelnię wzorce, w których zawarte jest omawiane postanowienie, nie przewidują takiego uprawnienia dla studenta, przez co godzą w interesy konsumentów, przymuszając ich do uznania przedstawionych przez Uczelnię podwyżek czesnego. Dodatkowo należy wskazać, że postanowienie, o którym mowa, jest sformułowane ogólnie, bez wskazania okoliczności i warunków w jakich może dojść do zmiany umowy w zakresie wysokości opłaty.

Prezes Urzędu uznał zatem za uprawdopodobnione, że zapis umieszczony zarówno w § 6 pkt 2 wzorca „UMOWA NR.. O KSZTAŁCENIE...”, § 2 pkt 3 wzorca „UMOWA NR... O REALIZACJĘ...” oraz § 4 wzorca „UMOWA NR.. DOTYCZĄCA OPŁAT...” , mimo iż różni się literalnie od klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 848, to jednakże mieści się w jej hipotezie i że Uniwersytet stosując ją dopuścił się naruszenia przepisu art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad c.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, określa ona *„warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów”*. Warunkiem decydującym o uruchomieniu jej przepisów jest zatem stwierdzenie przez Prezesa Urzędu, że w danej sprawie doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego.¹⁵

Interes publiczny w postępowaniu administracyjnym, a w takim trybie toczy się postępowanie przed Prezesem Urzędu, nie jest pojęciem jednolitym, ani stałym i jako taki nie

¹⁴ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6.07.2006r., sygn. akt XVII Amc 60/05.

¹⁵ Por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 7.07.2001r., sygn. akt XVII Amc 82/00.

został zdefiniowany w ustawie antymonopolowej ani też jednoznacznie określony w orzecznictwie, jakkolwiek wielokrotnie był przedmiotem interpretacji Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony konkurencji i Konsumentów, Sądu Apelacyjnego i Sądu Najwyższego. W orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów utrwalił się pogląd, że naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z przepisami prawa antymonopolowego dotknięty został/jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska.¹⁶ Stanowisko to znalazło potwierdzenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2003r. (sygn. akt I CKN 504/01) stwierdził, że *„nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby konsumentów.”* Interes publiczny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. W ocenie Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, bowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą kontrahentami Uczelni. Zawierając umowy z konsumentami/studentami o płatne usługi edukacyjne Akademia posługiwała się przygotowanymi przez siebie wzorcami umownymi. Stroną takiej umowy są zarówno wszyscy aktualni studenci Uniwersytetu, jak i przyszli (potencjalni), a zatem krąg adresatów takiego wzorca nie jest z góry określony. Biorąc pod uwagę fakt, że student zamierzający podjąć odpłatne studia na Uniwersytecie nie ma możliwości negocjowania warunków umowy zawieranej z Uczelnią, a przez to nie ma wpływu treść zapisów tejże umowy Prezes Urzędu uznał, że bezprawne zapisy zawarte w umowach o świadczenie płatnych usług edukacyjnych godzą w interes ogółu konsumentów, rozumiany jako zbiorowy interes konsumentów, chroniony przepisami ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji.

Reasumując rozważania odnoszące się do przesłanek wymienionych w punktach a, b i c, poczynione w celu uprawdopodobnienia naruszenia art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, można przyjąć, iż zostały one spełnione. Mianowicie Uniwersytet posiadający status przedsiębiorcy i świadczący na rzecz studentów płatne usługi edukacyjne w różnych formach, stosował w obrocie konsumencym wzorce umowne, w których określone postanowienia tj. postanowienia zawarte w:

- 1) § 6 pkt 2, § 8 i § 11 pkt 3 wzorca „UMOWA NR ... O KSZTAŁCENIE NA STUDIACH NIESTACJONARNYCH JEDNOLITYCH MAGISTERSKICH, I STOPNIA, II STOPNIA” (załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r.),
- 2) § 2 pkt 3 wzorca „UMOWA NR ... O REALIZACJĘ W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007 KSZTAŁCENIA UPRAWNIAJĄCEGO DO WYKONYWANIA ZAWODU NAUCZYCIELA” (załącznik nr 2 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r.),
- 3) § 3 pkt 2, § 4 i § 6 pkt 3 wzorca „UMOWA NR ... DOTYCZĄCA OPŁAT ZA WYBRANE USŁUGI EDUKACYJNE NA STACJONARNYCH STUDIACH JEDNOLITYCH MAGISTERSKICH, I STOPNIA, II STOPNIA W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007” (załącznik nr 3 do Zarządzenia Nr 105/2006 Rektora Uniwersytetu S. w S. z dnia 12 września 2006r.),
- 4) § 40 pkt 2.3 wzorca „REGULAMIN STUDIÓW UNIWERSYTETU S., WPROWADZONYM UCHWAŁĄ NR 57/2006 SENATU UNIWERSYTETU S. Z DNIA 27 KWIETNIA 2006R”,

¹⁶ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 24.01.1991r., sygn. akt XV Amr 8/90, Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: z dnia 4.07.2001r., sygn. akt XVII 108/00; z dnia 23.20.2002r., sygn. akt Ama XVII 133/2001.

5) § 7 pkt 7 i § 7 pkt 10 *in principio* wzorca „UCHWAŁA NR 63/2006 SENATU UNIWERSYTETU S. Z DNIA 25 MAJA 2006R W SPRAWIE ZASAD I TRYBU POBIERANIA OPŁAT ZA ŚWIADCZONE USŁUGI EDUKACYJNE ORAZ ZWALNIANIA Z OPŁAT ZA ZAJĘCIA DYDAKTYCZNE W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007.”

okazały się tożsame z postanowieniem uznanym przez SOKiK za abuzywne i wpisany przez Prezesa Urzędu do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., przez co działał, w tym zakresie bezprawnie, a działaniem tym naruszał zbiorowy interes konsumentów.

Zgodnie z art. 23 f ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji [...], jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione, na podstawie okoliczności sprawy, informacji we wniosku lub będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 23 a, a przedsiębiorcą, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiązuje się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań (ust. 1), określić termin ich wykonania (ust.2) oraz złożenia informacji o stopniu realizacji tych zobowiązań (ust.3).

Okoliczności sprawy uprawdopodobniły, iż Uczelnia stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Biorąc jednakże pod uwagę fakt, że Uniwersytet:

1. zobowiązał się do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia temu naruszeniu, poprzez zmianę treści kwestionowanych zapisów w mowach, w odniesieniu do roku akademickiego 2007/2008,
2. w trakcie postępowania dokonał zmiany „REGULAMINU STUDIÓW...” w ten sposób, że z treści § 40 skreślony został pkt 2.3,

Prezes Urzędu uznaje, że zobowiązanie się przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, poprzez zmianę kwestionowanych postanowień umownych w umowach już istniejących w obrocie prawnym oraz poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z przyjętym zobowiązaniem, będzie chronić i w sposób wystarczający zabezpieczy interesy studentów (konsumentów) zamierzających podjąć/odbywających na Uczelni studia płatne. Zdaniem Prezesa Urzędu zadeklarowane w ramach zobowiązania działanie przedsiębiorcy ma polegać na konieczności aneksowania wszystkich umów już funkcjonujących w obrocie, bądź przynajmniej podjęcia przez przedsiębiorcę udokumentowanych działań zmierzających do zmiany wcześniej zawartych umów, polegających na przedstawieniu wszystkim kontrahentom aneksów zawierających nowe regulacje. We wszystkich nowo zawieranych umowach przedsiębiorca winien bezwzględnie stosować poprawiony już wzorec umowy.

Biorąc pod uwagę powyższe orzeczono, jak w punkcie I sentencji.

Jednocześnie na podstawie art. 23f ust. 2 i art. 23f ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu:

- 1) wyznacza dla realizacji zobowiązań, o których mowa w punkcie I sentencji, termin do dnia 15 grudnia 2007r.,
- 2) nakłada na Uniwersytet obowiązek przekazania, do dnia 30 grudnia 2007r., informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

Mając na uwadze po do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Z UP. PREZESA URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DYREKTOR DELEGATURY W GDAŃSKU
ROMAN JARZĄBEK

OTRZYMUJE:
UNIWERSYTET S. W S.